

Fiskeridirektoratet

sendt per e-post til postmottak@fiskeridir.no

Kristiansund, 31. mars 2022

HØRINGSUTTALELSE – NY FORSKRIFT OM FISKERITILLATELSER OG KVOTEFAKTORER

Vi viser til Fiskeridirektoratets høringsbrev av 12. oktober 2021 vedrørende ny forskrift om fiskeritillatelser og kvotefaktorer og oppfølging av Meld.St. nr. 32 (2018-2019) Et kvotesystem for økt verdiskaping. I høringsbrevet var høringsfristen satt til 12. februar 2022, og i en pressemelding den 26. januar 2022 ble høringsfristen utsatt til 31. mars 2022.

1 FISKERIENES BETYDNING FOR NÆRINGSUTVIKLING OG BOSETTING

Norske fiskerier gir betydelig verdiskaping. I 2019 anslo matforskningsinstituttet Nofima netto verdiskaping til ca. 22,7 milliarder kroner fra fiskerinæringen. Av disse ble 16,6 milliarder skapt direkte i fiskeriene, mens 6,1 milliarder stammer fra ringvirkninger i leverandørindustrien. Fiskeriene har stor betydning for bosetting og næringsutvikling i mange kommuner.

Likevel har regelverksutviklingen på området bidratt til å forsterke en rekke hovedutfordringer for næringen.

2 HOVEDUTFORDRINGER I FISKERINÆRINGEN

2.1 Hovedutfordringer

Den 28. april 2020 offentliggjorde Riksrevisjonen en rapport om kvotesystemet i kyst- og havfisket.¹ Riksrevisjonen peker i sine hovedfunn på at etablerte fiskeripolitiske prinsipper er blitt utfordret blant annet ved at eierskap til fartøy med kvoter er konsentrert på færre hender, og at flåtestrukturen er mindre variert og fartøyene er færre og større.²

Videre fremhever Riksrevisjonen at endringer i den minste kystflåten har negative konsekvenser for kystsamfunn, og at flere fiskeriavhengige kommuner har fått redusert fiskeriaktivitet. Fiskeridirektoratet peker også i sitt høringsnotat på en utvikling der antall fartøy reduseres.

¹ Se <https://www.riksrevisjonen.no/undersokelse-av-kvotesystemet-i-kyst-og-havfisket/>

² Se <https://www.riksrevisjonen.no/undersokelse-av-kvotesystemet-i-kyst-og-havfisket/dokument-3/hovedfunn/> under hovedfunn.

Viktige fiskeripolitiske målsetninger, som også er forankret i havressurslovas formålsbestemmelse, er å sikre bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av de viltlevende marine ressursene, og å medvirke til å sikre sysselsetning og bosetting i kystsamfunn. Utviklingen i retning av færre og større fartøy harmoniserer i liten grad med målsetningen om å sikre sysselsetning og bosetting i kystsamfunn. Dette fremhevet også Riksrevisjonen i sin rapport der det blant annet fremgår at utviklingen også går i retning av færre og større fiskemottak:

“Den minste kystflåten er avhengig av at det finnes fiskemottak i rimelig nærhet til fiskefelt og fartøyets hjemmehørende havn. Undersøkelsen viser at det har blitt betydelig færre mottak, og at de store mottakene mottar en større andel av landingene enn før. I områder der det ikke lenger finnes fiskemottak som kan ta imot fangstene, kan eiere av fartøy i den minste flåten bli tvunget til å selge fartøyene eller flytte.”³

Villfanget fisk har lavt klimaavtrykk. Samtidig øker EUs taksonomi kravene knyttet til bærekraftig drift og ivaretagelse av naturmangfold.

2.2 Summen av regelverksendringer trekker i retning av stadig større fartøy, og konsentrasjon av fiskerettigheter hos havgående fartøy opp til 500 brt.

En rekke regelverksendringer, i strid med fiskeripolitiske målsetninger, har bidratt til en utvikling i retning av færre og større fartøy. En sammenstilling av andel fangst fordelt på fartøystørrelse i åpen og lukket gruppe illustrerer tydelig denne utviklingen.

Andel fangst fordelt på fartøystørrelse i åpen og lukket gruppe				
2002				
	Hyse	Sei	Torsk	Samlet
<11	31 %	20 %	34 %	29 %
11-15	24 %	15 %	27 %	23 %
15-21	32 %	16 %	23 %	22 %
21-28	12 %	38 %	16 %	23 %
>28	0 %	11 %	1 %	4 %
2019				
	Hyse	Sei	Torsk	Samlet
<11	15 %	11 %	25 %	19 %
11-15	25 %	11 %	22 %	19 %
15-21	14 %	4 %	8 %	7 %
21-28	15 %	12 %	12 %	12 %
>28	31 %	63 %	33 %	43 %

Tabell 1, Andel fangst fordelt på fartøystørrelse i åpen og lukket gruppe. Fartøyene i tabellen er gruppert etter faktisk lende, ikke hjemmelslengde, og omfatter både åpen og lukket gruppe. Fartøy >28 kan være opp til 500

³ https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2019-2020/kvotesystemet_i_kyst_og_havfisket.pdf, side 16.

brutto registertonn (brt.). Autoline for fartøy >28 og landinger av trålfanget fisk er ikke del av beregningsgrunnlaget. Kilde: Fiskeridirektoratets sluttseddelregister.

Som sammenstillingen i tabellen over viser, stod fartøy over 28 meter kun for 4 % av andel av fangst i 2002. I 2019 stod disse fartøyene for 43 % av den samlede fangsten. Fartøyene i denne gruppen er i hovedsak snurrevadtrålere, og fartøyene kan ha et volum på opp til 500 brt. Til sammenligning hadde ferskfisktrålerne som på 70-, 80-, 90- samt tidlig på 2000-tallet leverte fersk fisk til fiskeindustrien i Troms og Finnmark en begrensning på volum tilsvarende 299 brt.

I 2002 ble den såkalte Finnmarksmodellen innført. Modellen innebar at kystfiskeflåten sine fiske etter torsk, hyse og sei, ofte betegnet som "lukket gruppe" ble delt inn i fire lengdegrupper. Inndelingen i grupper var innledningsvis basert på fartøyenes største lengde, men dette systemet ble senere endret slik at inndelingen ble basert på såkalt hjemmelslengde. Nærings- og fiskeridepartementet har sendt et forslag til en overgang fra hjemmelslengde til faktisk lengde på høring. Samtidig er det foreslått en ordning med hjemfall av strukturkvoter som vil medføre at ved utløpet av tidsbegrensningen for strukturkvoter skal kvotene fordeles til den fartøygruppen fartøyet tilhører når tidsbegrensningen inntreffer.

De foreslåtte endringene vil kunne medføre at strukturkvoter fordeles til en annen fartøygruppe enn den fartøygruppen kvotene ble strukturert fra.

Kombinasjonen av en overgang fra ordningen med hjemmelslengde til faktisk lengde, og en fordeling av strukturgevinsten til den fartøygruppen fartøyet tilhører når tidsbegrensningen inntreffer, vil kunne bidra til at flere kvoter fordeles til større fartøy – havgående fartøy opp til 500 brt. permanent. Fartøy som kan ha et volum opp til 500 brt. er i realiteten et havgående fartøy og svært fangsteffektive i kystnære områder.

Disse endringene har fått, og vil få store konsekvenser for fiskeriforedlingsindustrien blant annet i Troms og Finnmark, med hensyn til råstofftilgang tilpasset blant annet filetindustrien. En del av fartøyene med et volum opp til 500 brt. fryser fangsten om bord, og leverer dermed fangsten til frysehotell. Disse fartøyene leverer i liten grad til lokale fiskeforedlingsbedrifter.

3 FORSLAG TIL NY FORSKRIFT

Fiskeridirektoratet peker i høringsnotatet på at kvotesystemet er blitt stadig mer komplekst og at det er en overordnet målsetning med det nye kvotesystemet at systemet skal være bedre tilpasset fiskerinæringens og samfunnets behov i dag og i fremtiden.

Forskriftsutkastet innebærer blant annet at det innføres et nytt system med fiskeritillatelser som skal erstatte spesielle tillatelser (konsesjoner) og årlige deltakeradganger, og det innføres faste kvotefaktorer som en felles gjennomgående enhet til erstatning for systemet med fordelingsnøkler basert på bruttotonnasje, konsesjonskapasitet og hjemmelslengde.

Fiskeridirektoratet viser i høringsnotatet til at departementet har forutsatt at anmodningsvedtakene fra Stortinget som krever nye vurderinger og konsekvensutredninger ikke innarbeides i forskriften. Likevel fremgår det av høringsnotatet at Stortinget har sluttet seg til at strukturvoteordningene videreføres med en noe endret innretning, og at dette også skal innarbeides i den nye forskriften.

I vurderingen av økonomiske og administrative konsekvenser legger Fiskeridirektoratet vekt på at forenkling av kvotesystemet vil kunne være en fordel både for næringsaktører og forvaltningen. Direktoratet gir imidlertid ingen inngående analyse av hvilke konsekvenser den nye forskriften vil kunne få for næringen, herunder mulige konsekvenser av de foreslåtte nye strukturgruppene, og om den såkalte videreføringen av strukturkvoteordningene vil føre til en fortsatt utvikling i retning av færre og større fartøy.

4 ENDRINGER I RAMMEBETINGELSER BØR AVVENTE EN HELHETLIG GJENNOMGANG

Forskriftsutkastet som nå er på høring er en oppfølging av kvotemeldingen fra 2019. Etter at kvotemeldingen kom på plass har vi fått en ny regjering, som har varslet en ny kvotemelding. Det fremgår av Hurdalsplattformen at regjeringen vil utarbeide en ny kvotemelding som gir forutsigbarhet for fiskerinæringen, og som sikrer bosetting, aktivitet og lønnsomhet langs hele kysten. Gitt utviklingen i fiskerinæringen, bør en slik melding si noe om hvordan samtlige virkemidler innen fiskerinæringen kan innrettes for å løse sentrale utfordringer næringen står overfor.

Fragmenterte regelverksendringer i fiskerinæringen har bidratt til en utvikling i strid med fundamentale fiskeripolitiske målsetninger. Det er på tide å løfte blikket og se regelverket i sammenheng.

Endringer av regelverk knyttet til fiskeritillatelser og kvotefaktorer bør derfor avvente til regjeringen har foretatt en helhetlig gjennomgang av regelverket som gjelder for fiskerinæringen. Arbeidet med ny forskrift bør utsettes inntil Stortinget har behandlet en ny kvotemelding. Det er avgjørende å sikre at alle endringer i rammebetingelser nå innrettes slik at viktige fiskeripolitiske målsetninger som hensynet til bærekraft, lønnsomhet og konkurransedyktighet nås, samtidig som sysselsetning og bosetting i kystsamfunn sikres.

Med vennlig hilsen
Kenfish Holding AS

Rolf Olav Dyrnes
daglig leder